

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

ΓΝΩΜΗ

Α 10/2020

(του αρ. 2, παρ. 2, περ. γ', υποπερ. αα' του ν. 4013/2011)

Η ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Στην Αθήνα σήμερα την 23^η Μαρτίου του έτους δύο χιλιάδες είκοσι (2020) ημέρα Δευτέρα και ώρα 10:00 π.μ. και επί της οδού Κεφαλληνίας 45 και Κορνά Τράκα, όπου και τα γραφεία της, συνήλθε η **ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ** σε συνεδρίαση μετά από σχετική πρόσκληση του Προέδρου της, η οποία γνωστοποιήθηκε νομίμως σε όλα τα μέλη της Αρχής.

Πρόεδρος: Γεώργιος Καταπόδης
Αντιπρόεδρος: Αδάμ Καραγλάνης
Μέλη
Κωνσταντίνος Βαρδακαστάνης, μέσω τηλεδιάσκεψης
Δημήτριος Σταθακόπουλος, μέσω τηλεδιάσκεψης
Δημήτριος Λουρίκας, μέσω τηλεδιάσκεψης
Μαρία Στυλιανίδου, μέσω τηλεδιάσκεψης
Ερωφίλη Χριστοβασίλη

Γραμματέας: Μαρία Αντωνοπούλου, Π.Ε. Διοικητικού – Οικονομικού.

Εισηγήτρια: Μίνα Καλογρίδου, Νομικός, Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.

Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Μελετών και Γνωμοδοτήσεων.

Κατά τη διάρκεια της Συνεδρίασης παρέστη μέσω τηλεδιάσκεψης, η εισηγήτρια και Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Μελετών και Γνωμοδοτήσεων, Μίνα Καλογρίδου, η οποία και αποδεσμεύτηκε πριν την έναρξη της διαδικασίας ψηφοφορίας και λήψης της απόφασης από τα Μέλη της Αρχής.

Θέμα: Αίτημα για διατύπωση γνώμης της Αρχής, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. αα' του ν. 4013/2011, επί διατάξεων σχεδίου νόμου «Κύρωση α) της από 25.2.2020 Π.Ν.Π. "Κατεπείγοντα μέτρα αποφυγής και περιορισμού της διάδοσης κορωνοϊού" (Α' 42), β) της από 11.3.2020 Π.Ν.Π. "Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της εμφάνισης του κορωνοϊού COVID-19 και της ανάγκης περιορισμού της διάδοσής του"

(Α' 55) και γ) της από 14.3.2020 Π.Ν.Π. "Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης της ανάγκης περιορισμού της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19" (Α' 64)» που προτείνεται από το Υπουργείο Υγείας.

Σχετ.: Το από 19.03.2020 ηλεκτρονικό μήνυμα (Α.Π. εισερχ. 1693/19.03.2020) της Γενικής Γραμματείας Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων προς την Ε.Α.Δ.ΔΗ.ΣΥ. (εφεξής Αρχή), δια του οποίου υπεβλήθη σχέδιο νόμου του Υπουργείου Υγείας για την κύρωση των Π.Ν.Π. που αναφέρονται στο θέμα, προκειμένου να διατυπωθεί σχετικά γνώμη της Αρχής επί ρυθμίσεων στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, στο πλαίσιο της προβλεπομένης, στο άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. (αα) του ν.4013/2011, αρμοδιότητάς της.

Εισηγήτρια: Μίνα Καλογρίδου, Νομικός - Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ., Προϊσταμένη Διεύθυνσης Μελετών και Γνωμοδοτήσεων

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Την 19.03.2020 υπεβλήθη ηλεκτρονικά στην Ε.Α.Δ.ΔΗ.ΣΥ. (εφεξής Αρχή) και έλαβε α.π. εισερχ. 1693/19.03.2020, ηλεκτρονικό μήνυμα, δια του οποίου η Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων υπέβαλε σχέδιο νόμου του Υπουργείου Υγείας «Κύρωση α) της από 25.2.2020 Π.Ν.Π. "Κατεπείγοντα μέτρα αποφυγής και περιορισμού της διάδοσης κορωνοϊού" (Α' 42), β) της από 11.3.2020 Π.Ν.Π. "Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της εμφάνισης του κορωνοϊού COVID-19 και της ανάγκης περιορισμού της διάδοσής του" (Α' 55) και γ) της από 14.3.2020 Π.Ν.Π. "Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης της ανάγκης περιορισμού της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19" (Α' 64)», προκειμένου να διατυπωθεί σχετικά γνώμη της Αρχής, στο πλαίσιο της προβλεπομένης, στο άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. (αα) του ν.4013/2011, αρμοδιότητάς της. Το ανωτέρω σχέδιο νόμου κατατέθηκε στη Βουλή την 20/3/2020.

Οι προς κύρωση Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου, οι οποίες προβλέπουν και ρυθμίσεις στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, εκδόθηκαν βάσει του άρθρου 44 παρ. 1 του Συντάγματος, από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κατόπιν πρότασης του Υπουργικού Συμβουλίου, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η εξαιρετικά επείγουσα και απρόβλεπτη ανάγκη από την εμφάνιση και διάδοση του κορωνοϊού COVID-19 και ο περιορισμός της διασποράς του¹.

II. Αρμοδιότητα Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. αα' του ν. 4013/2011, «2. Η Αρχή έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες: {...} γ) Γνωμοδοτεί για τη νομιμότητα κάθε διάταξης σχεδίου νόμου ή κανονιστικής πράξης που αφορά στις δημόσιες συμβάσεις και συμμετέχει στις οικείες νομοπαρασκευαστικές επιτροπές. Τα αρμόδια όργανα οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τη γνώμη της Αρχής. Ειδικότερα: [...] αα) Η Αρχή γνωμοδοτεί επί των διατάξεων σχεδίων νόμων που αφορούν στις δημόσιες συμβάσεις πριν από την κατάθεσή τους στη Βουλή. Αν ο αρμόδιος Υπουργός διαφωνεί με τη γνώμη της Αρχής, η Αρχή δύναται να συγκαλεί συσκέψεις, με τη συμμετοχή εκπροσώπων της και εκπροσώπων όλων των συναρμόδιων Υπουργείων με σκοπό την ανταλλαγή και σύγκλιση των απόψεων. Στις εν λόγω συσκέψεις η Αρχή και κάθε συναρμόδιος Υπουργός μπορούν να ζητούν τη συμμετοχή ανεξάρτητων τρίτων, ειδικών σε θέματα δημοσίων συμβάσεων. Οι συσκέψεις αυτές πραγματοποιούνται σε διάστημα δέκα (10) εργάσιμων ημερών από την περιέλευση της πρόσκλησης της Αρχής στους συμμετέχοντες. Η άπρακτη παρέλευση της

¹ Δεδομένου ότι η έκδοση ΠΝΠ, κατά τη διαδικασία του άρθρου 44 παρ. 1 του Συντάγματος, προσβλέπει στην αντιμετώπιση εκτάκτων περιπτώσεων εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης, επιτρέποντας τη θέσπιση κανόνων δικαίου κατά παρέκκλιση της κοινής νομοθετικής διαδικασίας (βλ. σχετ. ΣΕ 2289/1987, 1250/2003), δεν ακολουθείται η συνήθης πορεία έκδοσης νομοθετικών πράξεων και δεν υπεβλήθη στην Αρχή για διατύπωση γνώμης.

προθεσμίας αυτής δεν κωλύει τη συνέχιση της διαδικασίας ψήφισης του σχεδίου νόμου. Αν δεν αρθεί η διαφωνία μεταξύ του αρμόδιου Υπουργού και της Αρχής, στη γνώμη της Αρχής προσαρτάται έκθεση του Υπουργού στην οποία περιλαμβάνεται και ειδική αιτιολόγηση κάθε απόκλισης από το περιεχόμενο της γνώμης. Τα εν λόγω έγγραφα συνοδεύουν τα σχέδια νόμων κατά την κατάθεσή τους στη Βουλή και αναρτώνται με επιμέλεια της Αρχής στην ιστοσελίδα της. Σε περίπτωση απόκλισης του σχεδίου νόμου από τη γνώμη της Αρχής, η αρμόδια επιτροπή της Βουλής δύναται να καλεί, σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής, σε ακρόαση τον Πρόεδρο της Αρχής. [...]

Η γνωμοδοτική αρμοδιότητα της παρούσας περίπτωσης ασκείται μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών από την περιέλευση των ανωτέρω σχεδίων διατάξεων στην Αρχή, με μέριμνα του οικείου οργάνου. Με την άπρακτη παρέλευση της άνω προθεσμίας τεκμαίρεται η σύμφωνη γνώμη της Αρχής.».

Δεδομένου ότι στις υπό κύρωση Π.Ν.Π. προβλέπονται ρυθμίσεις που άπτονται ζητημάτων δημοσίων συμβάσεων, ως κατωτέρω παρατίθενται, συντρέχει η αρμοδιότητα της Αρχής για παροχή γνώμης κατά την προπαρατεθείσα διάταξη.

III. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Οι προς κύρωση Π.Ν.Π. δε συνοδεύονται από αιτιολογική έκθεση. Το κείμενο των διατάξεων εκάστης Π.Ν.Π. που ρυθμίζει ζητήματα δημοσίων συμβάσεων, έχει ως εξής:

Άρθρο 1 σχεδίου νόμου

Κυρώνεται και έχει ισχύ νόμου από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, η από 25.2.2020 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου «Κατεπείγοντα μέτρα αποφυγής και περιορισμού της διάδοσης κορωνοϊού», που δημοσιεύθηκε στο υπ' αριθ. 42 Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (Τεύχος Α΄) και έχει ως εξής:

«ΠΡΑΞΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Κατεπείγοντα μέτρα αποφυγής και περιορισμού της διάδοσης κορωνοϊού.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Την παράγραφο 1 του άρθρου 44, σε συνδυασμό προς την παράγραφο 5 του άρθρου 5, την παράγραφο 3 του άρθρου 18 και την παράγραφο 3 του άρθρου 21 του Συντάγματος.
2. Την εξαιρετικά επείγουσα ανάγκη να αντιμετωπισθούν οι άμεσοι κίνδυνοι από την εμφάνιση και διάδοση κορωνοϊού.
3. Τη σχετική πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου,

Αποφασίζουμε:

[...]

Άρθρο τρίτο

Ζητήματα δημοσίων συμβάσεων

1. Για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών από τη δημοσίευση της παρούσας και εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διάδοσης κορωνοϊού, η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία

«Ινστιτούτο Φαρμακευτικής Έρευνας και Τεχνολογίας Α.Ε.» δύναται, κατά παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων, να απευθύνει πρόσκληση για απευθείας αγορά υγειονομικού υλικού, ατομικών μέτρων προστασίας και φαρμάκων προς τον σκοπό της κάλυψης της έκτακτης ανάγκης προστασίας της δημόσιας υγείας. Η πρόσκληση αναρτάται στην ιστοσελίδα της εταιρείας για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών και δύναται να απευθύνεται σε κάθε επιχείρηση πώλησης και διάθεσης υγειονομικού υλικού και φαρμάκων. Η σύμβαση συνάπτεται με μοναδικά κριτήρια τη χαμηλότερη προσφορά και την επίτευξη αγοράς ικανών ποσοτήτων για την αντιμετώπιση των έκτακτων υγειονομικών αναγκών.

2. Για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών από τη δημοσίευση της παρούσας και εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διάδοσης κορωνοϊού, διαδικασίες έκτακτης προμήθειας κάθε αναγκαίου υγειονομικού υλικού, πάσης φύσεως φαρμάκων, κάθε ενδεδειγμένου μέσου ατομικής ή συλλογικής προστασίας από τη διάδοση του κορωνοϊού μπορούν να διενεργούνται από οποιαδήποτε αναθέτουσα αρχή αρμοδιότητας ή εποπτείας του Υπουργείου Υγείας ή να ανατίθενται από οποιαδήποτε αναθέτουσα αρχή αρμοδιότητας ή εποπτείας του Υπουργείου Υγείας στην Εθνική Κεντρική Αρχή Προμηθειών Υγείας (ΕΚΑΠΥ) κατά παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων. Η ΕΚΑΠΥ ή η οποιαδήποτε αναθέτουσα αρχή αρμοδιότητας ή εποπτείας του Υπουργείου Υγείας απευθύνει πρόσκληση για απευθείας αγορά υγειονομικού υλικού, ατομικών μέτρων προστασίας και φαρμάκων προς τον σκοπό της κάλυψης της ανωτέρω έκτακτης ανάγκης. Η πρόσκληση αναρτάται μέσω της ιστοσελίδας του Υπουργείου για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών και δύναται να απευθύνεται σε κάθε επιχείρηση πώλησης και διάθεσης υγειονομικού υλικού και φαρμάκων. Η σύμβαση συνάπτεται με μοναδικά κριτήρια τη χαμηλότερη προσφορά και την επίτευξη αγοράς ικανών ποσοτήτων για την αντιμετώπιση των έκτακτων υγειονομικών αναγκών.

Άρθρο 2 σχεδίου νόμου

Κυρώνεται και έχει ισχύ νόμου από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, η από **11.3.2020 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου** «Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της εμφάνισης του κορωνοϊού COVID-19 και της ανάγκης περιορισμού της διάδοσής του», που δημοσιεύθηκε στο υπ' αριθ. 55 Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (Τεύχος Α') και έχει ως εξής:

«ΠΡΑΞΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της εμφάνισης του κορωνοϊού COVID-19 και της ανάγκης περιορισμού της διάδοσής του

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Την παράγραφο 1 του άρθρου 44, σε συνδυασμό προς την παράγραφο 5 του άρθρου 5 και την παράγραφο 3 του άρθρου 21 του Συντάγματος.
2. Την εξαιρετικά επείγουσα και απρόβλεπτη ανάγκη για την αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών λόγω της εμφάνισης του κορωνοϊού COVID-19, τον περιορισμό της διάδοσής του και τη λήψη συναφών και αναγκαίων μέτρων για την οικονομία της Χώρας και την αγορά εργασίας.
3. Τη σχετική πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου,

Αποφασίζουμε:

[...]

Άρθρο 8**Θέματα συμβάσεων Υπουργείου Οικονομικών**

1. Για χρονικό διάστημα έξι (6) μηνών από την έναρξη ισχύος της παρούσας και εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19, οι διαδικασίες έκτακτης προμήθειας κάθε ενδεδειγμένου είδους ατομικής υγιεινής ή μέσου συλλογικής προστασίας από τη διάδοσή του, καθώς και παροχής υπηρεσιών, ιδίως απολύμανσης, μπορούν να διενεργούνται από οποιαδήποτε αναθέτουσα αρχή αρμοδιότητας ή εποπτείας του Υπουργείου Οικονομικών ή από την ΑΑΔΕ, με απευθείας ανάθεση κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής διάταξης της κείμενης νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων.

2. α. Συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου προσωπικού, που υπηρετεί κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου όγδοου του ν. 4506/2017 (Α' 191), για τις ανάγκες καθαριότητας των κτιρίων του Υπουργείου Οικονομικών και της ΑΑΔΕ, παρατείνονται για λόγους δημόσιας υγείας για δύο (2) επιπλέον μήνες. Η παράταση των συμβάσεων σύμφωνα με το προηγούμενο εδάφιο δεν μεταβάλλει τον χαρακτήρα της σχέσης εργασίας, βάσει της οποίας προσλήφθηκαν οι απασχολούμενοι στις θέσεις αυτές.

β. Το χρονικό διάστημα των συμβάσεων της προηγούμενης περίπτωσης δεν προσμετράται στο ανώτατο χρονικό διάστημα των είκοσι τεσσάρων (24) μηνών, κατά την έννοια των άρθρων 5, 6 και 7 του π.δ. 164/2004 (Α' 134).

Άρθρο 10**Κατεπείγουσες διατάξεις για τη λειτουργία Δήμων και Περιφερειών κατά τη διάρκεια της λήψης μέτρων αποφυγής της διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19**

1. Κατά το διάστημα λήψης των μέτρων αποφυγής της διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19, η λήψη των αποφάσεων των πάσης φύσεως συλλογικών οργάνων των ΟΤΑ α' και β' βαθμού και των διοικητικών συμβουλίων των εποπτευόμενων νομικών τους προσώπων μπορεί να λαμβάνει χώρα είτε διά περιφοράς κατά τις προβλέψεις της παρ. 5 του άρθρου 67 και της παρ. 1 του άρθρου 167 του ν. 3852/2010 (Α' 87), είτε διά τηλεδιάσκεψης με κάθε πρόσφορο τηλεπικοινωνιακό μέσο. Στην περίπτωση της δια ζώσης σύγκλησης των συμβουλίων, οι συνεδριάσεις πραγματοποιούνται κλεισμένων των θυρών.

2. Κατά το χρονικό διάστημα αναστολής λειτουργίας νομικών προσώπων ή υπηρεσιών των ΟΤΑ, λόγω των μέτρων αποφυγής της διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19, το προσωπικό τους απασχολείται σε άλλη υπηρεσία του ίδιου νομικού προσώπου με απόφαση του οικείου Προέδρου ή σε άλλη υπηρεσία του οικείου ΟΤΑ ή άλλου νομικού προσώπου αυτών, με απόφαση, κατά περίπτωση, του οικείου δημάρχου ή περιφερειάρχη. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται το ωράριο εργασίας του υπαλλήλου, καθώς και η τυχόν ανάθεση συναφών καθηκόντων άλλου κλάδου για την εξυπηρέτηση των υπηρεσιών. Η διάταξη της παραγράφου αυτής ισχύει αναλόγως και για τους απασχολούμενους με συμβάσεις εργασίας ορισμένου έργου ή συμβάσεις έργου.

3. α. Κατά το διάστημα λήψης των μέτρων της παρ. 1, για προμήθειες υλικού και υπηρεσιών, συναφών με την αντιμετώπιση της κατεπείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης για τη λήψη μέτρων αποφυγής της διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19, οι Δήμοι και οι Περιφέρειες μπορούν να αναθέτουν δημόσιες συμβάσεις προσφεύγοντας στη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, κατά την περ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 32 του ν. 4412/2016 (Α' 147).

β. Η κατά την περ. α' ανάθεση δημοσίων συμβάσεων γίνεται με απόφαση της οικείας Οικονομικής Επιτροπής. Εάν δεν υπάρχει στον προϋπολογισμό πίστωση ή η υπάρχουσα δεν επαρκεί, με την ίδια απόφαση γίνεται δεσμευτική εισήγηση για την αναμόρφωση του προϋπολογισμού, η οποία εγκρίνεται υποχρεωτικά από το οικείο δημοτικό ή περιφερειακό συμβούλιο, στην πρώτη μετά την ανάθεση συνεδρίασή του. Οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου εφαρμόζονται αναλογικά και στα νομικά πρόσωπα των ΟΤΑ.

[...]

5. Δαπάνες ΟΤΑ που προκύπτουν από την ακύρωση συνεδριακών εκδηλώσεων λόγω της λήψης έκτακτων μέτρων αποφυγής της διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 θεωρούνται νόμιμες και κανονικές και εκκαθαρίζονται σε βάρος των οικείων προϋπολογισμών.

Άρθρο 11

Προσωρινή αναστολή λειτουργίας των δικαστηρίων και των εισαγγελιών

1. Προς τον σκοπό της αποφυγής κινδύνου εμφάνισης ή και διάδοσης κορωνοϊού COVID-19 που ενδέχεται να έχουν σοβαρές επιπτώσεις στη δημόσια υγεία, μπορεί να επιβληθεί το μέτρο της προσωρινής, μερικής ή ολικής, αναστολής της λειτουργίας των δικαστηρίων και των εισαγγελιών της χώρας, συμπεριλαμβανομένων και των στρατιωτικών δικαστηρίων, καθώς και της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Λειτουργιών.

2. Το μέτρο της παρ. 1 επιβάλλεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Υγείας και Δικαιοσύνης, καθώς και του Υπουργού Εθνικής Άμυνας στην περίπτωση των στρατιωτικών δικαστηρίων, μετά από γνώμη της Εθνικής Επιτροπής προστασίας της Δημόσιας Υγείας έναντι του κορωνοϊού COVID-19. Με όμοια απόφαση ορίζεται και κάθε συναφής και αναγκαία πρόβλεψη για τα ζητήματα αναστολής ή παρέκτασης δικονομικών προθεσμιών, αναστολής ή παράτασης παραγραφών, αναστολής διαδικασιών αναγκαστικής εκτέλεσης και διενέργειας πλειστηριασμών, παροχής προσωρινής δικαστικής προστασίας, καθώς και για όλα τα λοιπά ζητήματα που αφορούν στο καθεστώς προσωρινής αναστολής λειτουργίας των δικαστηρίων και των εισαγγελιών της χώρας.

Άρθρο 12

Ζητήματα Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων

[...]

2. Για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών από την έναρξη ισχύος της παρούσας, εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19, διαδικασίες έκτακτης προμήθειας κάθε ενδεδειγμένου μέσου ατομικής υγιεινής ή συλλογικής προστασίας από τη διάδοση του κορωνοϊού COVID-19, καθώς και παροχής υπηρεσιών απολύμανσης, μπορούν να διενεργούνται από οποιαδήποτε αναθέτουσα αρχή αρμοδιότητας ή εποπτείας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, με απευθείας ανάθεση κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής εθνικής διάταξης περί δημοσίων συμβάσεων. Οι σχετικές προσκλήσεις αναρτώνται στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών και η σύμβαση ανατίθεται με μοναδικό κριτήριο τη χαμηλότερη τιμή.

3. Για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών από την έναρξη ισχύος της παρούσας, εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19, διαδικασίες έκτακτης προμήθειας ειδών κάθε είδους υγειονομικού υλικού, πάσης φύσεως φαρμάκων και κάθε ενδεδειγμένου μέσου ατομικής υγιεινής ή συλλογικής προστασίας από τη διάδοση του κορωνοϊού, μπορούν να διενεργούνται αποκλειστικά για τις ανάγκες Πανεπιστημιακών Κλινικών, Μονάδων και Εργαστηρίων των Α.Ε.Ι. και Πανεπιστημιακών Νοσοκομείων από την ανά περίπτωση αρμόδια αναθέτουσα αρχή, που εμπίπτει στην εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, με απευθείας ανάθεση κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής εθνικής διάταξης περί δημοσίων συμβάσεων. Οι σχετικές προσκλήσεις αναρτώνται στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών και η σύμβαση ανατίθεται με μοναδικό κριτήριο τη χαμηλότερη τιμή.

4. Για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19, διαδικασίες έκτακτης προμήθειας εξοπλισμού κεντρικών εξυπηρετητών και νέων αδειών χρήσης πλατφόρμας λογισμικού για την υποστήριξη αναγκών εξ αποστάσεως εκπαίδευσης προγραμμάτων σπουδών α' και β' κύκλου των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, μπορούν να διενεργούνται από οποιαδήποτε

αναθέτουσα αρχή αρμοδιότητας ή εποπτείας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, με απευθείας ανάθεση κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής εθνικής διάταξης περί δημοσίων συμβάσεων και της περ. β' της παρ. 3 του άρθρου 48 του ν. 4623/2019 (Α' 134), όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 9 του άρθρου 52 του ν. 4635/2019 (Α' 167). Οι σχετικές προσκλήσεις αναρτώνται στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών και η σύμβαση ανατίθεται με μοναδικό κριτήριο τη χαμηλότερη τιμή.

Άρθρο 13

Ζητήματα Υπουργείου Τουρισμού

1. Οι εκπαιδευτικές δομές του Υπουργείου Τουρισμού (Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης, Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης, Σχολές Ξεναγών) και τα Τμήματα Μετεκπαίδευσης δύνανται να παρέχουν εξ αποστάσεως εκπαίδευση και κατάρτιση για όσο χρόνο διαρκούν τα έκτακτα μέτρα αντιμετώπισης του κορωνοϊού COVID-19.
2. Για την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών της παρ. 1 τα αρμόδια όργανα του Υπουργείου Τουρισμού συνάπτουν συμβάσεις με τη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης ανεξαρτήτως ποσού, κατά παρέκκλιση κάθε εθνικής διάταξης περί δημοσίων συμβάσεων.
3. Οι δαπάνες της παρ. 1 καλύπτονται από τις πιστώσεις του ειδικού αποθεματικού του άρθρου 59 του ν. 4270/2014 (Α' 143).

Άρθρο 14

Ζητήματα Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης

1. Για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών από τη θέση σε ισχύ της παρούσας, λόγω του κινδύνου περαιτέρω διάδοσης κορωνοϊού COVID-19 και με σκοπό τη διασφάλιση της εύρυθμης και απρόσκοπτης λειτουργίας του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και των εποπτευόμενων φορέων του, την αποτροπή ή ελαχιστοποίηση πραγματοποίησης συνεδριάσεων συλλογικών και μη οργάνων του δημόσιου τομέα, την εξ αποστάσεως εκτέλεση εργασίας δημοσίων υπάλληλων και λειτουργών και την απομακρυσμένη παροχή υπηρεσιών σε πολίτες και επιχειρήσεις, το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και οι εποπτευόμενοι φορείς του δύνανται, κατά παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων, να προσφεύγουν στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης για τη σύναψη συμβάσεων προμηθειών και παροχής υπηρεσιών, μέχρι του ποσού των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ, με αντικείμενα ενδεικτικά τη συντήρηση υφιστάμενων κρίσιμων πληροφοριακών συστημάτων του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα κατά την έννοια του άρθρου 3 του ν. 3979/2011 (Α' 138), την ανάπτυξη νέων μέσων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) για τους ως άνω σκοπούς και ιδιαίτερα τη συνέχιση της εύρυθμης και απρόσκοπτης λειτουργίας του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και των εποπτευόμενων φορέων του, την παροχή υπηρεσιών φύλαξης, καθαριότητας και απολύμανσης των κτιρίων του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και των εποπτευόμενων φορέων του και την προμήθεια των σχετικών υλικών, καθώς και την προμήθεια φορητών υπολογιστών, σχετικών ηλεκτρονικών συσκευών και του απαραίτητου λογισμικού για την επίτευξη της εξ αποστάσεως παροχής εργασίας των υπαλλήλων και την παροχή υπηρεσιών για την εγκατάσταση και λειτουργία τους. Η πρόσκληση αναρτάται στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών. Η σύμβαση συνάπτεται με μοναδικό κριτήριο τη χαμηλότερη προσφορά.

[...].

Άρθρο 16

Έγκριση τεχνικών προδιαγραφών έκτακτων προμηθειών για κάλυψη εκτάκτων αναγκών δημόσιας υγείας
Οι τεχνικές προδιαγραφές, οι απαιτούμενες ποσότητες, καθώς και ο καθορισμός του χρόνου παράδοσης των

υπό προμήθεια προϊόντων και υπηρεσιών, που προορίζονται για κάλυψη έκτακτων αναγκών δημόσιας υγείας των δημόσιων νοσοκομείων, και λοιπών νομικών προσώπων εποπτείας των Δημόσιων Υγειονομικών Περιφερειών από τη διάδοση του κορωνοϊού COVID-19, εγκρίνονται με απόφαση του Κεντρικού Συμβουλίου των Υγειονομικών Περιφερειών (ΚΕΣΥΠΕ).

[...]

Άρθρο 3 σχεδίου νόμου

Κυρώνεται και έχει ισχύ νόμου από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, **η από 14.3.2020 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου** «Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης της ανάγκης περιορισμού της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19», που δημοσιεύθηκε στο υπ' αριθ. 64 Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (Τεύχος Α') και έχει ως εξής:

«ΠΡΑΞΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης της ανάγκης περιορισμού της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Την παράγραφο 1 του άρθρου 44, σε συνδυασμό προς την παράγραφο 5 του άρθρου 5, την παράγραφο 3 του άρθρου 18 και την παράγραφο 3 του άρθρου 21 του Συντάγματος.
2. Την εξαιρετικά επείγουσα και απρόβλεπτη ανάγκη για τον περιορισμό της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19.
3. Τη σχετική πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου,

Αποφασίζουμε:

[...]

Άρθρο τρίτο

Ζητήματα δημοσίων συμβάσεων Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων

Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται σοβαρός κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, **και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες** από την έναρξη ισχύος της παρούσας, **μπορούν, κατά παρέκκλιση των κείμενων εθνικών διατάξεων** περί δημοσίων συμβάσεων, να διενεργούνται διαδικασίες προμηθειών με τη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης του ν. 4412/2016 (Α' 147), από το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων σχετικά με:

- α) Την υποστήριξη σε υλικοτεχνική υποδομή, αναλώσιμα, έκτακτο προσωπικό και υπηρεσίες υποστήριξης του τηλεφωνικού κέντρου της γραμμής 1520 (Γραμμή Καταναλωτή),
- β) την υποστήριξη σε υλικοτεχνική υποδομή και αναλώσιμα των κλιμακίων των υπηρεσιών με αρμοδιότητες ελέγχου που υπάγονται στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Άρθρο έβδομο

Έκτακτες προμήθειες ανταλλακτικών ασθενοφόρων

Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, **και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τέσσερις (4) μήνες** από την έναρξη ισχύος της παρούσας, **το Εθνικό Κέντρο**

Άμεσης Βοήθειας (Ε.Κ.Α.Β.) δύναται, κατά παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων, να απευθύνει πρόσκληση για την αγορά ανταλλακτικών ασθενοφόρων και ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού. Η πρόσκληση αναρτάται στην ιστοσελίδα του Ε.Κ.Α.Β. για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών και δύναται να απευθύνεται σε κάθε επιχείρηση πώλησης και διάθεσης ανταλλακτικών οχημάτων και ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού. Η σύμβαση συνάπτεται με μοναδικά κριτήρια τη χαμηλότερη προσφορά και την επίτευξη αγοράς ικανών ποσοτήτων για την αντιμετώπιση των έκτακτων αναγκών.

Άρθρο δωδέκατο

Ανάθεση υπηρεσιών από τον Ε.Ο.Δ.Υ. για την εξέταση δειγμάτων σε ιδιωτικούς παρόχους

Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως **για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τέσσερις (4) μήνες** από την έναρξη ισχύος της παρούσας, **ο Ε.Ο.Δ.Υ. δύναται, κατά παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων** περί δημοσίων συμβάσεων, να συνάπτει συμβάσεις για την απευθείας ανάθεση σε τρίτους ιδιωτικούς φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας (διαγνωστικών εργαστηρίων). Η πρόσκληση αναρτάται μέσω της ιστοσελίδας του Ε.Ο.Δ.Υ. για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών και δύναται να απευθύνεται σε κάθε ιδιωτικό φορέα παροχής υπηρεσιών υγείας. Οι συμβάσεις συνάπτονται με το κριτήριο της χαμηλότερης τιμής μεταξύ των άμεσα διαθέσιμων υπηρεσιών.

Άρθρο εικοστό τέταρτο

Κατεπείγουσες ρυθμίσεις αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών

[...]

3. Στις περιπτώσεις που μετά από τη λήψη των αδειών του άρθρου 5 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου, το εναπομείναν προσωπικό των ΟΤΑ α' βαθμού στις υπηρεσίες καθαριότητας εσωτερικών και εξωτερικών χώρων και αποκομιδής και μεταφοράς απορριμμάτων δεν επαρκεί για την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία τους, **είναι δυνατή η ανάθεση των υπηρεσιών αυτών με απόφαση της οικονομικής επιτροπής σε ιδιώτες με τη διαδικασία της απευθείας διαπραγμάτευσης για χρονικό διάστημα δύο (2) μηνών και με δυνατότητα ισόχρονης παράτασης, εφόσον διαρκεί η έκτακτη ανάγκη.** Η περ. β' της παρ. 3 του άρθρου 10 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου εφαρμόζεται αναλόγως.

4. **Για την καταπολέμηση της αφρικανικής πανώλης των χοίρων και την αποτροπή της διασποράς της νόσου, οι δήμοι συνδράμουν το έργο των κατά τόπους κτηνιατρικών υπηρεσιών με τη διάθεση προσωπικού και μέσων για τις εργασίες της θανάτωσης και υγειονομικής ταφής των χοίρων. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει κατάλληλο προσωπικό στους οικείους δήμους, κατόπιν απόφασης της οικείας οικονομικής επιτροπής είναι δυνατή η ανάθεση δημόσιας σύμβασης σε ιδιώτες με τη διαδικασία της απευθείας διαπραγμάτευσης για χρονικό διάστημα δύο (2) μηνών με δυνατότητα ισόχρονης παράτασης, εφόσον διαρκεί η έκτακτη ανάγκη.** Η περ. β' της παρ. 3 του άρθρου 10 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου εφαρμόζεται αναλόγως.

5. Στο πρώτο εδάφιο της παρ. 8 του άρθρου 11 του ν. 4674/2020 (Α' 53) η φράση «εντός αποκλειστικής προθεσμίας δύο (2) μηνών» αντικαθίσταται από τη φράση «εντός αποκλειστικής προθεσμίας έξι (6) μηνών».

6. Δαπάνες των ΟΤΑ α' και β' βαθμού που προκύπτουν από την ακύρωση πάσης φύσεως εκδηλώσεων λόγω της λήψης έκτακτων μέτρων αποφυγής της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, θεωρούνται νόμιμες και κανονικές και δύναται να εκκαθαρίζονται σε βάρος των οικείων προϋπολογισμών.

7. α. Αποφάσεις ΟΤΑ α' και β' βαθμού που λαμβάνονται δυνάμει των παρ. 3 και 5 του άρθρου 10 της από

11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου και των παρ. 2, 3, 4 και 6 του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται αμέσως, κατά παρέκκλιση του άρθρου 225 του ν. 3852/2010 (Α' 87).

β. Με την επιφύλαξη των αποφάσεων της περ. α' του παρόντος, για τις αποφάσεις που λαμβάνονται από τα συλλογικά όργανα των ΟΤΑ α' και β' βαθμού κατά τη διάρκεια της λήψης μέτρων κατά της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 και οι οποίες υπάγονται στον υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας, οι κατά την παρ. 3 του άρθρου 225 του ν. 3852/2010 ειδικές πράξεις εκδίδονται εντός εξήντα (60) ημερών από την περιέλευσή τους στην οικεία αποκεντρωμένη διοίκηση.

[...]

Άρθρο εικοστό έκτο

Υπηρεσίες καθαριότητας, απολύμανσης και φύλαξης

Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως **για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες από την έναρξη ισχύος της παρούσας, οποιαδήποτε αναθέτουσα αρχή δύναται, κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής διάταξης της κείμενης εθνικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων, να προβαίνει στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης για την παροχή υπηρεσιών καθαριότητας, απολύμανσης και φύλαξης των κτιρίων που υπάγονται στην αρμοδιότητά της, η χρονική διάρκεια των οποίων δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες.**

Άρθρο εικοστό έβδομο

Προμήθεια εξοπλισμού πληροφορικής για την παροχή εξ αποστάσεως εργασίας

Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως **για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες από την έναρξη ισχύος της παρούσας, οποιαδήποτε αναθέτουσα αρχή δύναται, κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής διάταξης της κείμενης εθνικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων, να προβαίνει στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης για την προμήθεια των απαραίτητων υλικών, υπηρεσιών, λογισμικού και εξοπλισμού πληροφορικής για την επίτευξη της εξ αποστάσεως παροχής εργασίας με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων των υπαλλήλων της και την πραγματοποίηση τηλεδιασκέψεων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 6 του άρθρου 5 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου.**

Άρθρο τριακοστό

Κατεπείγουσες διατάξεις για την ενημέρωση του κοινού στο πλαίσιο της αποτροπής διασποράς του κορωνοϊού

1. Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως **για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει την 31η.5.2020, είναι δυνατή η ανάθεση υπηρεσιών επικοινωνίας και ενημέρωσης των πολιτών προς τον σκοπό αυτό, καθώς και κάθε συναφούς υπηρεσίας που απαιτείται για την υλοποίηση της εκστρατείας, κατά παρέκκλιση των κείμενων εθνικών διατάξεων.**

2. Με κοινή απόφαση του μέλους της Κυβέρνησης ή του Υφυπουργού που ασκεί την αρμοδιότητα της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνίας και Ενημέρωσης και του Υπουργού Οικονομικών καθορίζονται όλες οι αναγκαίες λεπτομέρειες για την εφαρμογή του παρόντος, καθώς και η διαδικασία διάθεσης των σχετικών πιστώσεων για την κάλυψη της προκαλούμενης δαπάνης.

[...]

IV. Συναφείς διατάξεις

1. Άρθρο 44 Συντάγματος

1. Σε έκτακτες περιπτώσεις εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί, ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, να εκδίδει πράξεις νομοθετικού περιεχομένου. Οι πράξεις αυτές υποβάλλονται στη Βουλή για κύρωση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 72 παράγραφος 1, μέσα σε σαράντα ημέρες από την έκδοσή τους ή μέσα σε σαράντα ημέρες από τη σύγκληση της Βουλής σε σύνοδο. Αν δεν υποβληθούν στη Βουλή μέσα στις προαναφερόμενες προθεσμίες ή αν δεν εγκριθούν από αυτή μέσα σε τρεις μήνες από την υποβολή τους, παύουν να ισχύουν στο εξής.

[...]

2. ν. 4412/16, ως ισχύει :

ι) Άρθρο 1 Αντικείμενο - Πεδίο Εφαρμογής

1. Οι διατάξεις του παρόντος αποτελούν προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις: α) της [Οδηγίας 2014/24/ΕΕ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων και την κατάργηση της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ (L94), όπως διορθώθηκε ([L135/24.5.2016](#)), β) της [Οδηγίας 2014/25/ΕΕ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με τις προμήθειες φορέων, που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών και την κατάργηση Οδηγίας 2004/17/ΕΚ και γ) της [Οδηγίας 89/665/ΕΟΚ](#) του Συμβουλίου της 21ης Ιουνίου 1989 και της [92/13/ΕΚ](#) του Συμβουλίου της 25ης Φεβρουαρίου 1992, όπως τροποποιήθηκαν με την [Οδηγία 2007/66/ΕΚ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2007 και τα άρθρα 46 και 47 της [Οδηγίας 2014/23/ΕΕ](#).

2. Ο παρών νόμος θεσπίζει κανόνες: α) για τις διαδικασίες προγραμματισμού και σύναψης δημοσίων συμβάσεων και διαγωνισμών μελετών που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του [Βιβλίου I \(άρθρα 2 έως 221\)](#), β) για τις διαδικασίες προγραμματισμού και σύναψης συμβάσεων και διαγωνισμών μελετών που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του [Βιβλίου II \(άρθρα 2 και 222 έως 338\)](#), γ) για τη διακυβέρνηση, οι οποίοι εφαρμόζονται, σύμφωνα με το [Βιβλίο III \(άρθρα 339 έως 344\)](#), από τις αναθέτουσες αρχές και τους αναθέτοντες φορείς και δ) για την έννομη προστασία κατά τη σύναψη συμβάσεων που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του [Βιβλίου IV \(άρθρα 345 έως 374\)](#). Οι διατάξεις του παρόντος εφαρμόζονται, με την επιφύλαξη των παραγράφων 3 έως 7, σε όλες τις συμβάσεις των περιπτώσεων α' και β', ανεξαρτήτως είδους και εκτιμώμενης αξίας αυτών, εκτός αν άλλως ορίζεται στις επιμέρους διατάξεις αυτού.

ii) Άρθρο 2 Ορισμοί (άρθρο 2 και άρθρο 33 παρ. 1 εδάφιο β' της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 2 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)

1. Για τους σκοπούς του παρόντος εφαρμόζονται οι ακόλουθοι ορισμοί:

[...]

28) ως «δημόσιες συμβάσεις άνω των ορίων» και ως «συμβάσεις άνω των ορίων» νοούνται οι δημόσιες συμβάσεις και οι συμβάσεις κατά την έννοια της διάταξης της περίπτωσης 5 της παρούσας παραγράφου που δεν εξαιρούνται, δυνάμει των εξαιρέσεων που προβλέπονται στα [άρθρα 7 έως 17](#) και [237 έως 252](#), και των οποίων η εκτιμώμενη αξία εκτός φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) είναι ίση προς ή ανώτερη από τα όρια της διάταξης των [άρθρων 5](#) και [235](#), αντίστοιχα, όπως ισχύουν κάθε φορά,

29) ως «δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων» και ως «συμβάσεις κάτω των ορίων» νοούνται οι δημόσιες συμβάσεις και οι συμβάσεις κατά την έννοια της διάταξης της περίπτωσης 5 της παρούσας παραγράφου που δεν εξαιρούνται, δυνάμει των εξαιρέσεων που προβλέπονται στα [άρθρα 7 έως 17](#) και [237 έως 252](#), αντίστοιχα, των οποίων η εκτιμώμενη αξία εκτός φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) είναι κατώτερη από τα όρια της διάταξης των [άρθρων 5](#) και [235](#), όπως ισχύουν κάθε φορά,

[...]

31) ως «απευθείας ανάθεση» νοείται η διαδικασία ανάθεσης χωρίς εκ των προτέρων δημοσιότητα, στο πλαίσιο της οποίας οι αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς αναθέτουν στον οικονομικό φορέα της επιλογής τους, κατόπιν έρευνας αγοράς και διαβούλευσης με έναν ή περισσότερους οικονομικούς φορείς, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα [άρθρα 118](#) και [328](#),

iii) Άρθρο 32 Προσφυγή στη διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση (άρθρο 32 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)

1. Στις ειδικές περιπτώσεις και περιστάσεις που προβλέπονται στις παραγράφους 2 έως 6, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αναθέτουν δημόσιες συμβάσεις προσφεύγοντας στη διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση.
2. Η διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση μπορεί να χρησιμοποιείται για δημόσιες συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών σε οποιαδήποτε από τις κατωτέρω περιπτώσεις: [...]

γ) στο μέτρο που είναι απολύτως απαραίτητο, εάν λόγω κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε γεγονότα απρόβλεπτα για την αναθέτουσα αρχή, δεν είναι δυνατή η τήρηση των προθεσμιών που προβλέπονται για τις ανοικτές, κλειστές ή ανταγωνιστικές διαδικασίες με διαπραγμάτευση. Οι περιστάσεις που επικαλούνται οι αναθέτουσες αρχές για την αιτιολόγηση της κατεπείγουσας ανάγκης δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να απορρέουν από δική τους ευθύνη.

3) Άρθρο 48 ν. 4623/2019 (Α' 134)

Ηλεκτρονική Ταυτοποίηση, Κέντρο Δεδομένων, Κυβερνητικό Νέφος και Κεντρική Διαδικτυακή Πύλη του Ελληνικού Δημοσίου

«1. Η Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων Δημόσιας Διοίκησης είναι αποκλειστικά υπεύθυνη για την ηλεκτρονική ταυτοποίηση και επιβεβαίωση ταυτότητας (αυθεντικοποίηση) πολιτών και για την ενιαία Κεντρική Διαδικτυακή Πύλη του Ελληνικού Δημοσίου κατά την έννοια των άρθρων 6 και 31 του ν. [3979/2011](#) (Α' 138) διαδικτυακή πύλη πρόσβασης πολιτών στο Δημόσιο. Αποτελεί τον μοναδικό αρμόδιο φορέα για τη διατομεακή διαλειτουργικότητα και τη διαλειτουργικότητα των επιμέρους μητρώων των Φορέων του Δημόσιου Τομέα και του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα κατά την έννοια του [άρθρου 3](#) του ν. [3979/2011](#) (Α' 138) και τον μοναδικό αρμόδιο φορέα για την ταυτοποίηση πολιτών μεταξύ των μητρώων των Φορέων αυτών αξιοποιώντας τα επιμέρους αναγνωριστικά, για τη λειτουργία του Κέντρου Διαλειτουργικότητας και την υλοποίηση όλων των σχετικών δράσεων σε συνεργασία με τους ως άνω Φορείς.

2. Η Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων Δημόσιας Διοίκησης λειτουργεί το Κέντρο Δεδομένων (Data Center) συνολικά για τη Δημόσια Διοίκηση, με σκοπό την αποθήκευση δεδομένων και την φιλοξενία πληροφοριακών συστημάτων και εφαρμογών των Φορέων του Δημόσιου Τομέα και του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα κατά την έννοια του [άρθρου 3](#) του ν. [3979/2011](#) (Α' 138), σχεδιάζοντας και λειτουργώντας παραγωγικά τις τεχνολογικές υποδομές και πληροφοριακά συστήματα για τον σκοπό αυτό. Η Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων Δημόσιας Διοίκησης δύναται να μισθώνει ή να προμηθεύεται υπολογιστικές υποδομές νέφους (Public Cloud) για να επιτελέσει το σκοπό της λειτουργίας της.

3. α. «Οι κεντρικές υποδομές Κυβερνητικού Νέφους (G-Cloud) που αναπτύσσει, λειτουργεί παραγωγικά και διαχειρίζεται η Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων Δημόσιας Διοίκησης (ΓΓΠΣΔΔ) αποτελούν την κεντρική Υπολογιστική Υποδομή του Δημοσίου, στην οποία υποχρεωτικά πρέπει να εγκατασταθούν έως την 01.01.2022 όλες οι κεντρικές ηλεκτρονικές εφαρμογές και τα κεντρικά πληροφοριακά συστήματα που διατηρούν όλα τα Υπουργεία, τα Ν.Π.Δ.Δ., οι Ανεξάρτητες Αρχές και η Κ.Τ.Π. Α.Ε. και αφορούν σε συναλλαγές

με πολίτες, επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση. Οι υποδομές Κυβερνητικού Νέφους (G-Cloud) των ανωτέρω φορέων μεταφέρονται και περιέρχονται στην κυριότητα της ΓΓΠΣΔΔ για το σκοπό αυτόν. Οι διατάξεις των προηγούμενων εδαφίων δεν εφαρμόζονται στα διαβαθμισμένα συστήματα του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, του Υπουργείου Εξωτερικών του Λιμενικού Σώματος του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής και της Γενικής Γραμματείας Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών. Επιπλέον, οι διατάξεις των προηγούμενων εδαφίων δεν εφαρμόζονται στα συστήματα της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών. Η Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων Δημόσιας Διοίκησης υποχρεούται να παρέχει υπηρεσίες συμφωνημένου επιπέδου (Service Level Agreement - SLA) στους ανωτέρω φορείς. Με απόφαση του Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης καθορίζονται οι κεντρικές ηλεκτρονικές εφαρμογές και πληροφοριακά συστήματα και οι λεπτομέρειες εφαρμογής του παρόντος.».

3.β. «Από τη δημοσίευση του παρόντος δεν επιτρέπεται η προμήθεια νέου εξοπλισμού κεντρικών εξυπηρετητών και νέων αδειών χρήσης πλατφόρμας λογισμικού από τους Φορείς του Δημόσιου Τομέα και του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα κατά την έννοια του άρθρου 3 του ν. 3979/2011 (Α` 138). Από την απαγόρευση αυτή εξαιρούνται τα Υπουργεία Προστασίας του Πολίτη και Εθνικής Άμυνας και οι εποπτευόμενοι φορείς τους, το Λιμενικό Σώμα του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής και η Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών.».

*** Οι παράγραφοι 3α και 3β αντικαταστάθηκαν ως άνω με το άρθρο 51 παρ.8 και 9 αντίστοιχα Ν.4635/2019, ΦΕΚ Α 167/30.10.2019.

4) «Άρθρο 225 ν. 3852/2010 (Α 87)

Υποχρεωτικός Έλεγχος Νομιμότητας

1. Οι αποφάσεις των συλλογικών οργάνων των δήμων και των περιφερειών, καθώς και των Ν.Π.Δ.Δ. αυτών, αποστέλλονται υποχρεωτικά για έλεγχο νομιμότητας στην ΑΥΕ Ο.Τ.Α., εφόσον αφορούν: α) ρυθμίσεις κανονιστικού περιεχομένου, β) την ανάθεση έργων, υπηρεσιών, μελετών και προμηθειών, αν το τίμημα υπερβαίνει το ποσό των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ χωρίς Φ.Π.Α., γ) την αγορά και εκποίηση, λόγω πώλησης ή δωρεάς κατά κυριότητα, ακινήτων, δ) την κήρυξη αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, ε) τη μίσθωση ακινήτων από τρίτους, στ) τη σύναψη πάσης φύσεως δανείων, ζ) την ίδρυση πάσης φύσεως νομικών προσώπων, τη συμμετοχή σε υφιστάμενα νομικά πρόσωπα, καθώς και τη λύση και τη θέση σε εκκαθάριση νομικών προσώπων,

[η) τη σύναψη προγραμματικών συμβάσεων, με την επιφύλαξη του τελευταίου εδαφίου της περίπτωσης α` της παραγράφου 1 του άρθρου 100]

και θ) τη διεξαγωγή δημοτικού ή περιφερειακού δημοψηφίσματος.

*** Η περίπτωση η` της παρ.1 ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ με το [άρθρο 151](#) παρ.3 Ν.4555/2018, ΦΕΚ Α 133/19.7.2018, το οποίο ισχύει, σύμφωνα με την παρ.4 του αυτού άρθρου, από την αυτοδιοικητική περίοδο που αρχίζει μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος.

Στην ΑΥΕ Ο.Τ.Α. αποστέλλονται προς έλεγχο νομιμότητας και οι αποφάσεις των κοινωφελών επιχειρήσεων, των Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης - Αποχέτευσης και των μονομετοχικών ανωνύμων εταιρειών Ο.Τ.Α. που αφορούν: α) αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, β) εκποίηση παγίων περιουσιακών στοιχείων, γ) αγορά και εκποίηση ακινήτων, δ) σύναψη δανείων, ε) ανάθεση έργων, υπηρεσιών, μελετών και προμηθειών, εάν το τίμημα υπερβαίνει το ποσό των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ χωρίς Φ.Π.Α., στ) μίσθωση ακινήτων από τρίτους και ζ) τη σύναψη προγραμματικών συμβάσεων, με την επιφύλαξη της περίπτωσης α` της παραγράφου 1 του άρθρου 100. Ειδικά, για τις ΔΕΥΑ, εκτός από τις παραπάνω αποφάσεις, αποστέλλονται επιπλέον προς έλεγχο νομιμότητας οι αποφάσεις εκείνες που αφορούν την ψήφιση του προϋπολογισμού της επιχείρησης και του τεχνικού προγράμματος έργων, καθώς και κάθε τροποποίησή τους. Επίσης, αποστέλλονται προς έλεγχο νομιμότητας οι αποφάσεις των Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης, εφόσον υπάγονται στις περιπτώσεις των

προηγούμενων εδαφίων της παραγράφου αυτής, καθώς και ο προϋπολογισμός τους. Οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις αυτών κοινοποιούνται στην ΑΥΕ Ο.Τ.Α.

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Κατά το [άρθρο 240 Ν.4555/2018](#), ΦΕΚ Α 133/19.7.2018:

" Για τις αποφάσεις του δεύτερου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 225 του ν. 3852/2010, οι οποίες λαμβάνονται από τα μονομελή και συλλογικά όργανα διοίκησης των ΦΟΔΣΑ, ανεξαρτήτως νομικής μορφής, ασκείται έλεγχος νομιμότητας των άρθρων 225 και 226 του ν. 3852/2010, με εξαίρεση όσες αποφάσεις ελέγχονται σύμφωνα με τις διατάξεις του κ.ν. [2190/1920](#) και του ν. [4548/2018](#)".

2. Η απόφαση αποστέλλεται για έλεγχο νομιμότητας συνοδευόμενη από αντίγραφο του αποδεικτικού δημοσίευσης και από τα έγγραφα στοιχεία που είναι αναγκαία για την νόμιμη έκδοσή της, μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών από τη συνεδρίαση του συλλογικού οργάνου. Οι δήμοι, οι περιφέρειες, τα Ν.Π.Δ.Δ. και οι ανωτέρω επιχειρήσεις τους υποχρεούνται να διαβιβάζουν αμελλητί και κάθε επιπλέον στοιχείο που ζητείται από την ΑΥΕ Ο.Τ.Α.

3. Ο Επόπτης Ο.Τ.Α. ελέγχει τη νομιμότητα της απόφασης μέσα σε αποκλειστική προθεσμία τριάντα (30) ημερών από την περιέλευσή της στην ΑΥΕ Ο.Τ.Α. και εκδίδει υποχρεωτικά ειδική πράξη. Η μη έκδοση της ειδικής πράξης του προηγούμενου εδαφίου συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα του Επόπτη Ο.Τ.Α.

4. Εκθέσεις τακτικού ή έκτακτου διαχειριστικού ελέγχου σε Ο.Τ.Α. ή νομικά πρόσωπα αυτών, από ορκωτούς ελεγκτές ή από υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου, που διενεργείται σύμφωνα με ειδικές διατάξεις νόμου ή Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας, διαβιβάζονται υποχρεωτικά στον Επόπτη Ο.Τ.Α., για την παρακολούθηση και υλοποίηση των σχετικών συστάσεων ή πορισμάτων.».

*** Το άρθρο 225, όπως είχε τροποποιηθεί, αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 116 Ν. [4555/2018](#), ΦΕΚ Α 133/19.7.2018.

V. Επί της σκοπιμότητας, της νομιμότητας και του περιεχομένου των προτεινόμενων διατάξεων

Στις 25/2/2020, 11/3/2020 και 14/3/2020 δημοσιεύτηκαν αντιστοίχως στο τεύχος Α της Εφημερίδας της Κυβέρνησης και με αριθμούς 42, 55 και 64 οι προτεινόμενες προς κύρωση Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου (ΠΝΠ) για την αντιμετώπιση της επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης που προέκυψε από την εμφάνιση του κορονοϊού COVID-19, της συνακόλουθης πανδημίας και της άμεσης ανάγκης περιορισμού της διασποράς του.

Στις ανωτέρω ΠΝΠ περιελήφθηκαν διατάξεις που ρυθμίζουν, κατά παρέκκλιση της κείμενης νομοθεσίας, ζητήματα δημοσίων συμβάσεων. Ειδικότερα:

α) Με την πρώτη ΠΝΠ της 25/2/2020, η οποία κυρώνεται με το άρθρο 1 του σχεδίου νόμου, προβλέφθηκε ότι το Ινστιτούτο Φαρμακευτικής Έρευνας και Τεχνολογίας Α.Ε, η ΕΚΑΠΥ και οποιαδήποτε αναθέτουσα αρχή αρμοδιότητας ή εποπτείας του Υπουργείου Υγείας δύναται να διενεργεί και για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών, διαδικασίες προμήθειας κατά παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων για την αγορά υγειονομικού υλικού, ατομικών μέτρων προστασίας και φαρμάκων.

β) Με τη δεύτερη ΠΝΠ της 11/3/2020, η οποία κυρώνεται με το άρθρο 2 του σχεδίου νόμου, προβλέφθηκαν ειδικές ρυθμίσεις για:

- τις αναθέτουσες αρχές αρμοδιότητας ή εποπτείας του Υπουργείου Οικονομικών και την ΑΑΔΕ,
- τους ΟΤΑ α και β βαθμού (Δήμοι, Περιφέρειες) και τα νομικά τους πρόσωπα,

- τις αναθέτουσες αρχές αρμοδιότητας ή εποπτείας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων με ειδική αναφορά στις ανάγκες Πανεπιστημιακών Κλινικών, Μονάδων και Εργαστηρίων των Α.Ε.Ι. και Πανεπιστημιακών Νοσοκομείων,
- το Υπουργείο Τουρισμού ,
- το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και τους εποπτευόμενους φορείς του

Οι ρυθμίσεις αυτές αφορούν στην κατά παρέκκλιση της κείμενης εθνικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων, διαδικασία προμήθειας (κατά περίπτωση), πλην της περίπτωσης του Υπουργείου Οικονομικών, των εποπτευόμενων φορέων του και της ΑΑΔΕ για τους οποίους προβλέπεται η παρέκκλιση από την κείμενη νομοθεσία περί δημοσίων συμβάσεων χωρίς την αναφορά του επιθετικού προσδιορισμού «εθνική» (η διαφοροποίηση αυτή σχολιάζεται κατωτέρω).

- ✓ ειδών ατομικής υγιεινής ή μέσου συλλογικής προστασίας από τη διάδοση του κορωνοϊού COVID-19,
- ✓ παροχής υπηρεσιών, ιδίως απολύμανσης, και στην περίπτωση του Υπ. Ψηφιακής Διακυβέρνησης και εποπτευόμενων φορέων του, καθαριότητας και φύλαξης
- ✓ υγειονομικού υλικού και φαρμάκων (για τις Πανεπιστημιακές κλινικές και νοσοκομεία)
- ✓ προμήθειας εξοπλισμού και αδειών χρήσης πλατφόρμας λογισμικού για την υποστήριξη αναγκών εξ αποστάσεως εκπαίδευσης προγραμμάτων σπουδών των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών των εκπαιδευτικών δομών του Υπουργείου Τουρισμού (Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης, Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης, Σχολές Ξεναγών, Τμήματα Μετεκπαίδευσης).
- ✓ συντήρησης υφιστάμενων πληροφοριακών συστημάτων και ανάπτυξης νέων μέσων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (για το Υπ. Ψηφιακής Διακυβέρνησης και των εποπτευόμενων φορέων του), προκειμένου να επιτευχθεί εναλλακτικός τρόπος πραγματοποίησης συνεδριάσεων συλλογικών και μη οργάνων του δημοσίου τομέα, η εξ αποστάσεως εκτέλεση εργασίας δημοσίων υπάλληλων και λειτουργών, η απομακρυσμένη παροχή υπηρεσιών σε πολίτες και επιχειρήσεις και η συνέχιση της εύρυθμης και απρόσκοπτης λειτουργίας του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και των εποπτευόμενων φορέων του,
- ✓ προμήθειας φορητών υπολογιστών, ηλεκτρονικών συσκευών και του απαραίτητου λογισμικού για την επίτευξη της εξ αποστάσεως παροχής εργασίας των υπαλλήλων και την παροχή υπηρεσιών για την εγκατάσταση και λειτουργία τους (για το Υπ. Ψηφιακής Διακυβέρνησης και των εποπτευόμενων φορέων του)

Οι εξαιρετικές αυτές ρυθμίσεις ισχύουν για χρονικό διάστημα, τεσσάρων ή έξι μηνών κατά περίπτωση, από τη δημοσίευση της ΠΝΠ στην ΕτΚ.

Προβλέπεται περαιτέρω η υποχρέωση ανάρτησης πρόσκλησης για την υποβολή προσφορών στην ιστοσελίδα κάθε μίας από τις ανωτέρω αναθέτουσες αρχές για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών και ορίζεται ως κριτήριο ανάθεσης η χαμηλότερη τιμή.

Επισημαίνεται ότι ειδικά για τους τους ΟΤΑ α και β βαθμού (Δήμοι, Περιφέρειες) και τα νομικά τους πρόσωπα προβλέπεται, αντί για την παρέκκλιση από τις κείμενες διατάξεις περί δημοσίων συμβάσεων, η ανάθεσή τους με προσφυγή στη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, κατά την περ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 32 του ν. 4412/2016.

γ) Με την τρίτη ΠΝΠ της 14/3/2020, η οποία κυρώνεται με το άρθρο 3 του σχεδίου νόμου, προβλέφθηκαν εξαιρετικές ρυθμίσεις για την ανάθεση συμβάσεων κατά παρέκκλιση της κείμενης εθνικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων για :

- **το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων** το οποίο δύναται να αναθέτει με τη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης α) την προμήθεια και την παροχής υπηρεσιών υποστήριξης του τηλεφωνικού κέντρου της γραμμής 1520 (Γραμμή Καταναλωτή) και β) την υποστήριξη σε υλικοτεχνική υποδομή και αναλώσιμα των ελεγκτικών κλιμακίων που υπάγονται σε αυτό.
- **το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (Ε.Κ.Α.Β.)** για την αγορά ανταλλακτικών ασθενοφόρων και ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού
- **τον Ε.Ο.Δ.Υ.**, προκειμένου να συνάπτει συμβάσεις για την απευθείας ανάθεση σε τρίτους ιδιωτικούς φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας (διαγνωστικών εργαστηρίων)
- **τους ΟΤΑ α' βαθμού** και για α) υπηρεσίες καθαριότητας εσωτερικών και εξωτερικών χώρων και αποκομιδής και μεταφοράς απορριμμάτων, β) ανάθεσης σε ιδιώτες υπηρεσιών - εργασιών της θανάτωσης και υγειονομικής ταφής των χοίρων για την καταπολέμηση της αφρικανικής πανώλης των χοίρων.
- **Περαιτέρω διευρύνθηκε για όλες τις αναθέτουσες αρχές**, η δυνατότητα, κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής διάταξης της **κείμενης εθνικής νομοθεσίας** περί δημοσίων συμβάσεων, απευθείας ανάθεσης α) για την παροχή υπηρεσιών καθαριότητας, απολύμανσης και φύλαξης των κτιρίων τους β) για την προμήθεια των απαραίτητων υπηρεσιών, λογισμικού και εξοπλισμού πληροφορικής για την επίτευξη της εξ αποστάσεως παροχής εργασίας και την πραγματοποίηση τηλεδιασκέψεων, ενώ προβλέφθηκε, χωρίς να συσχετίζεται με συγκεκριμένη αναθέτουσα αρχή, η ανάθεση υπηρεσιών επικοινωνίας και ενημέρωσης των πολιτών καθώς και κάθε συναφούς υπηρεσίας που απαιτείται για την υλοποίηση της εκστρατείας ενημέρωσης, κατά παρέκκλιση των κείμενων εθνικών διατάξεων
- Τέλος προβλέφθηκαν ειδικές ρυθμίσεις εφαρμογής του άρθρου 225 ν. 3852/2010 για τον υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας των συλλογικών οργάνων των δήμων και των περιφερειών, καθώς και των Ν.Π.Δ.Δ. αυτών, που αφορούν, την ανάθεση έργων, υπηρεσιών, μελετών και προμηθειών, *αν το τίμημα υπερβαίνει το ποσό των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ χωρίς Φ.Π.Α..*

Και σε αυτήν την ΠΝΠ οι εξαιρετικές αυτές ρυθμίσεις ισχύουν για χρονικό διάστημα τεσσάρων ή έξι μηνών, κατά περίπτωση, από τη δημοσίευση της ΠΝΠ στην ΕτΚ, ενώ και πάλι η μοναδική διαδικασία που προβλέπεται είναι η υποχρέωση ανάρτησης πρόσκλησης για την υποβολή προσφορών στην ιστοσελίδα κάθε μίας από τις ανωτέρω αναθέτουσες αρχές για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών και ορίζεται ως κριτήριο ανάθεσης η χαμηλότερη τιμή.

Επί των ρυθμίσεων αυτών σημειώνονται τα ακόλουθα:

Η επιδημιολογική, και πλέον πανδημική, κρίση από τη διάδοση και διασπορά του κορωνοϊού COVID-19 έχει πάρει διαστάσεις υπαρξιακής απειλής για τη δημόσια υγεία σε όλο τον πλανήτη και ιδιαιτέρως στην Ευρώπη, όπως καταδεικνύουν οι συνέπειές της στην Ιταλία, Ισπανία, αλλά και στην Κίνα, ΗΠΑ, Ιράν, κλπ. Ως κατεξοχήν περίπτωση *εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης*, η προαναφερόμενη επιδημιολογική κρίση δικαιολογεί την ανάγκη ενεργοποίησης της συνταγματικής πρόβλεψης του άρθρου 44 παρ.1 και την υιοθέτηση εξαιρετικών ρυθμίσεων για την αντιμετώπισή της.

Και το ενωσιακό δίκαιο δημοσίων συμβάσεων², προβλέπει για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων περιστάσεων, την ενεργοποίηση ρήτρας «δικαίου της ανάγκης». Στην οδηγία 2014/24 για τις δημόσιες συμβάσεις τέτοια

² Προβλ και αιτ. σκέψη 41 οδηγίας 2014/24/ΕΕ «Καμία διάταξη της παρούσας οδηγίας δεν θα πρέπει να απαγορεύει την επιβολή ή την εφαρμογή μέτρων απαραίτητων για την προστασία της δημόσιας τάξης και ασφάλειας, των χρηστών ηθών, της υγείας, της ζωής των ανθρώπων και των ζώων ή για τη διατήρηση των φυτών, ή και άλλων περιβαλλοντικών μέτρων, ιδίως με βασικό σκοπό την αειφόρο ανάπτυξη, υπό την προϋπόθεση ότι τα μέτρα αυτά είναι σύμφωνα προς τη ΣΛΕΕ».

ρύθμιση αποτελεί το άρθρο 32.2.γ που έχει ενσωματωθεί με το ταυτάριθμο άρθρο του ν. 4412/2016, το οποίο προβλέπει τη δυνατότητα προσφυγής στη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση, για λόγους κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε απρόβλεπτη κατάσταση, υπό τις αυστηρές προϋποθέσεις του άρθρου αυτού (μόνο στο απολύτως απαραίτητο μέτρο και υπό τον όρο ότι η κατεπείγουσα κατάσταση δεν οφείλεται σε έλλειψη επιμέλειας της αναθέτουσας αρχής). Όπως έχει ήδη τονίσει σε προηγούμενες γνώμες της η Αρχή, οι ως άνω προϋποθέσεις δεν είναι δυνατό να καθίστανται περισσότερο ελαστικές δυνάμει εθνικής ρύθμισης, τουλάχιστον ως προς τις συμβάσεις άνω των ορίων³, το δε βάρος απόδειξης ότι συντρέχουν πράγματι οι εξαιρετικές περιστάσεις που δικαιολογούν την παρέκκλιση φέρει εκείνος που τις επικαλείται.

Για την εφαρμογή της ανωτέρω διαδικασίας με διαπραγμάτευση χωρίς δημοσίευση σε περιπτώσεις κατεπείγουσας ανάγκης και γενικότερα για την εφαρμογή των κανόνων δημοσίων συμβάσεων σε περιόδους κρίσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπενθυμίζει την Ανακοίνωσή της σχετικά με τους κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις σε σχέση με την τρέχουσα κρίση του ασύλου [Βρυξέλλες, 9.9.2015 COM(2015) 454 final], **«Δεδομένου ότι οι αναθέτουσες αρχές παρεκκλίνουν εν προκειμένω από τη βασική αρχή της Συνθήκης σχετικά με τη διαφάνεια, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο απαιτεί η χρήση της διαδικασίας αυτής να εξακολουθήσει να γίνεται κατ' εξαίρεση. Όλες οι προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται σωρευτικά και πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικά»**. Στην ως άνω Ανακοίνωση αναφέρεται, μάλιστα, ότι θα πρέπει να τεκμηριώνεται ότι δεν μπορεί να τηρηθεί ούτε η συντεταγμένη προθεσμία παραλαβής προσφορών λόγω κατεπείγοντος. Περαιτέρω αναφέρεται ότι η «διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς δημοσίευση» **επιτρέπει στις αναθέτουσες αρχές να διαπραγματεύονται απευθείας με τους δυνητικούς αναδόχους· δεν επιτρέπει την απευθείας ανάθεση σε προεπιλεγμένο οικονομικό φορέα, εκτός αν μόνο ένας τέτοιος φορέας θα είναι σε θέση να εκτελέσει τη σύμβαση εντός των τεχνικών και χρονικών περιορισμών που επιβάλλονται από τον κατεπείγοντα χαρακτήρα τις κατάστασης»**.

Σχετικό και έγγραφο της Αρχής με α.π. 1722/20-3-2020 «Διευκρινίσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ως προς τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων που σχετίζονται με την αντιμετώπιση του κορωνοϊού COVID- 19» (ΑΔΑ: ΨΡΗΟΟΞΤΒ-ΓΦΟ).

Η προσφυγή συνεπώς στην εξαιρετική αυτή διαδικασία νομιμοποιείται μόνο για τις ποσότητες και για το χρονικό διάστημα που είναι πράγματι αναγκαία για την άμεση αντιμετώπιση της έκτακτης περίπτωσης.

Παρά τη ρητή ωστόσο ρύθμιση του άρθρου 32.2.γ. ν. 4412/2016, η οποία εφαρμόζεται ανεξαρτήτως εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, εν τούτοις ο νομοθέτης των ΠΝΠ επιλέγει να μην παραπέμψει σε αυτή τη διαδικασία για την αντιμετώπιση της απρόβλεπτης και επείγουσας κατάστασης της επιδημιολογικής κρίσης, με την εξαίρεση των ΟΤΑ α και β βαθμού (άρθρο 10 παρ. 3 α ΠΝΠ 11/3/2020), αλλά στην «**απευθείας ανάθεση κατά παρέκκλιση της κείμενης εθνικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων**», χωρίς περαιτέρω εξειδίκευση της διαδικασίας αυτής, πλην της υποχρέωσης ανάρτησης πρόσκλησης υποβολής προσφορών στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής και την θέση ως κριτηρίου ανάθεσης της χαμηλότερης τιμής.

Στο σημείο αυτό επισημαίνεται η **διαφοροποίηση στην περίπτωση του Υπουργείου Οικονομικών, των εποπτευόμενων φορέων του και της ΑΑΔΕ** ως προς την παρέκκλιση από τις διατάξεις της **κείμενης νομοθεσίας** περί δημοσίων συμβάσεων (άρθρο 8 ΠΝΠ 11-3-2020), σε σχέση με τις λοιπές διατυπώσεις για την απευθείας ανάθεση κατά παρέκκλιση της **κείμενης εθνικής/εθνικής νομοθεσίας** περί δημοσίων συμβάσεων.

³ Όσον αφορά τις συμβάσεις οι οποίες, λαμβανομένης υπόψη της αξίας τους, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας, επισημαίνεται ότι θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι θεμελιώδεις κανόνες και οι γενικές αρχές της Συνθήκης, ιδίως τα άρθρα 49 και 56 ΣΛΕΕ και οι απορρέουσες εξ αυτών αρχές της ίσης μεταχείρισης και της απαγόρευσης των διακρίσεων, καθώς και η απορρέουσα εξ αυτών υποχρέωση διαφάνειας, υπό την προϋπόθεση ότι η επίμαχη δημόσια σύμβαση παρουσιάζει βέβαιο διασυνοριακό ενδιαφέρον

Ως προς την ανωτέρω διαφοροποίηση στη διατύπωση, λεκτέα τα ακόλουθα.

Το άρθρο 32.2.γ του ν. 4412/2016 αποτελεί μεταφορά, ως προαναφέρθηκε, του ταυτάριθμου άρθρου της Οδηγίας 2014/24, με την επιλογή του έλληνα νομοθέτη να εφαρμόζεται σε διαδικασίες ανεξαρτήτως εκτιμώμενης αξίας και όχι μόνο στις συμβάσεις άνω των ορίων⁴. Για τις συμβάσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας (συμβάσεις άνω των ορίων), η ρύθμιση της Οδηγίας ως διάταξη η οποία, από άποψη περιεχομένου, είναι απαλλαγμένη αιρέσεων και αρκούντως ακριβής έχει άμεση εφαρμογή και αυξημένη τυπική ισχύ. Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, τόσο το πρωτογενές δίκαιο των συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και το παράγωγο ενωσιακό δίκαιο (Κανονισμοί, Οδηγίες, Αποφάσεις, Συστάσεις), υπερισχύουν των αντίστοιχων εθνικών δικαίων και, μάλιστα, των κοινών νομοθετικών κανόνων, όπως οι προτεινόμενοι με την παρούσα διάταξη σ/ν. Με την απόφαση, μάλιστα, C106/77 του ΔΕΚ, της 09-05-1978, Simmenthal II, έχει κριθεί ότι ο εθνικός δικαστής έχει την υποχρέωση να εφαρμόζει τις διατάξεις του ενωσιακού δικαίου και να φροντίζει για την πλήρη ενέργεια των κανόνων αυτών, αφήνοντας ανεφάρμοστες διατάξεις του εθνικού δικαίου που είναι ασυμβίβαστες με το ενωσιακό δίκαιο. Συνεπώς, και στην περίπτωση του Υπουργείου Οικονομικών, των εποπτευόμενων φορέων του και της ΑΑΔΕ, η παρέκκλιση από τις κείμενες διατάξεις περι δημοσίων συμβάσεων, μπορεί να νοηθεί μόνο ως παρέκκλιση από εθνικές διατάξεις που δεν αποτελούν διατάξεις μεταφοράς ενωσιακού δικαίου. Συνακόλουθα, αν η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης είναι άνω των ορίων, απαιτείται η συνδρομή των προϋποθέσεων του άρθρου 32.2.γ για την εφαρμογή της εξεταζόμενης διάταξης.

Στο σημείο αυτό σημειώνεται ότι και στην περίπτωση, της ρύθμισης που αναφέρεται σε συμβάσεις «μέχρι του ποσού των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ», όπως στη ρύθμιση του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης για συμβάσεις συντήρησης υφιστάμενων πληροφοριακών συστημάτων και ανάπτυξης νέων μέσων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών και συμβάσεις προμήθειας φορητών υπολογιστών, ηλεκτρονικών συσκευών, λογισμικού και υπηρεσιών εγκατάστασης και λειτουργίας τους, η εκτιμώμενη αξία των συμβάσεων αυτών υπολογίζεται με βάση τους κανόνες του άρθρου 6 του ν. 4412/2016, το οποίο αποτελεί μεταφορά του αντίστοιχου άρθρου 5 της οδηγίας 2014/24. Συνεπώς ακόμα και σε αυτές τις περιπτώσεις θα μπορούσε να τεθεί θέμα εθνικής ρύθμισης που αντίκειται σε διάταξη του ενωσιακού δικαίου, στο βαθμό που δεν θα συντρέχουν σωρευτικά οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 32.2.γ.

Εν κατακλείδι, εξετάζοντας συνολικά τις προτεινόμενες ρυθμίσεις παρατηρείται ότι καταρχήν

- ✓ λεκτικά συσχετίζονται με τον κίνδυνο εμφάνισης και διασποράς του κορωνοϊού COVID-19
- ✓ προβλέπουν συγκεκριμένο χρονικό διάστημα που μπορούν να ανατεθούν («Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τέσσερις (4) ή έξι (6) μήνες κατά περίπτωση (αν και δεν είναι σαφής ο λόγος διαφοροποίησης του χρονικού διαστήματος).
- ✓ στην πλειονότητα των περιπτώσεων προβλέπεται διαδικασία διαπραγμάτευσης με δυνητικούς δικαιούχους καθώς απαιτείται η ανάρτηση πρόσκλησης υποβολής προσφορών στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής για 3 ημέρες. Επισημαίνεται ωστόσο ότι η μη πρόβλεψη διαφοροποίησης της υποχρέωσης ανάρτησης της πρόσκλησης ανάλογα με το ύψος της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, δύναται να επιφέρει καθυστερήσεις σε διαδικασίες ιδιαίτερα χαμηλής αξίας (και τούτο διότι λόγω της παρέκκλισης από τις κείμενες διατάξεις δε μπορεί να εφαρμοστεί το άρθρο 118 ή ειδικότερη διάταξη του άρθρου 209 παρ. 9 ν. 3463/2006 για την ανάθεση από το Δήμαρχο σύμβασης, αντί για την ανάθεση από την οικονομική επιτροπή).

⁴ Σύμφωνα με το άρθρο 1 ν. 4412/2016 Οι διατάξεις του ν. 4412/2016 εφαρμόζονται, σε όλες τις συμβάσεις, ανεξαρτήτως είδους και εκτιμώμενης αξίας αυτών, εκτός αν άλλως ορίζεται στις επιμέρους διατάξεις αυτού. Τέτοια επιφύλαξη δεν προβλέπεται στο άρθρο 23 του αυτού νόμου.

Υπενθυμίζεται, τέλος, σχετικά, το με α.π. 29/12-03-2020 έγγραφο του Προέδρου της Αρχής (ΑΔΑ: ΨΘΘΞΟΞΤΒ-ΒΨ1), το οποίο είναι αναρτημένο και στην ιστοσελίδα της Αρχής www.eaadhsy.gr, σύμφωνα με το οποίο: «Δημόσιες συμβάσεις άνω των ορίων που ανατίθενται σύμφωνα με τα 5 άρθρα 32 παρ.2 περ. γ' και 269 περ. δ' του ν. 4412/2016 και το αντικείμενο των οποίων συνεχεται άμεσα με τα μέτρα αποφυγής της διάδοσης του κορωνοϊού δύνανται να συνάπτονται χωρίς την προηγούμενη σύμφωνη γνώμη της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.»

Κατά τα λοιπά οι υπό εξέταση διατάξεις διακρίνονται από την επιλογή του νομοθέτη για ρυθμίσεις ανά Υπουργείο και για συγκεκριμένα είδη συμβάσεων. Η αποσπασματική αυτές ρυθμίσεις δύνανται να επιφέρουν σύγχυση και να οδηγήσουν σε καθυστέρηση ολοκλήρωσης διαδικασιών ανάθεση αν για παράδειγμα ο εφαρμοστής του δικαίου δεν εφαρμόζει ή θεωρεί ότι εφαρμόστηκε εσφαλμένα (σε περίπτωση ελεγκτικού οργάνου) το άρθρο 32.2.γ, στις περιπτώσεις που αναθέτουσες αρχές δεν υπάγονται σε κάποια από τις ρυθμίσεις των υπό κύρωση ΠΝΠ (ενδεικτικά τα Υπουργεία Αγροτικής Ανάπτυξης, Ναυτιλίας, Εθνικής Άμυνας, Υποδομών και Μεταφορών για την προμήθεια ειδών ατομικής υγιεινής ή μέσα συλλογικής προστασίας.).

Περαιτέρω επισημαίνεται ότι στις διατάξεις του υπό εξέταση σχεδίου νόμου δεν προβλέπονται ρυθμίσεις για τις διαδικασίες που έχουν ήδη εκκινήσει, ούτε και κάποια ειδικότερη ρύθμιση για τη μερική ανατολή λειτουργίας των δικαστηρίων και εισαγγελιών της χώρας που έχει ως συνέπεια τη μη δυνατότητα έκδοσης ποινικών μητρώων, για την απόδειξη του λόγου αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 1 ν. 4412/2016 ή πιστοποιητικών μη πτώχευσης, ή υπαγωγής σε διαδικασία εξυγίανσης ή ειδικής εκκαθάρισης κλπ για την απόδειξη του λόγου αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 4 β του ως άνω νόμου.

Επίσης, δεν είναι σαφές ποιες είναι οι διατάξεις από τις οποίες εισάγεται η παρέκκλιση από κάθε σχετική διάταξη της κείμενης εθνικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων, και εάν η παρέκκλιση αυτή αφορά και διατάξεις που δεν εμπίπτουν στο ν. 4412/2016 αλλά συνεχόνται με τις δημόσιες συμβάσεις όπως η αρμοδιότητα προσυμβατικού ελέγχου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η υποχρέωση ανάρτησης στη ΔΙΑΥΓΕΙΑ, η υποχρέωση ονομαστικοποίησης των μετοχών σε συμβάσεις άνω του 1.000.000 €, το άρθρο 68 ν. 3863/2020 για τις συμβάσεις καθαριότητας και φύλαξης κλπ

Τέλος από άποψη σκοπιμότητας η Αρχή επισημαίνει ότι οι προτεινόμενες ρυθμίσεις δεν θα πρέπει να περιλαμβάνουν παρεκκλίσεις από διατάξεις της κείμενης εθνικής νομοθεσίας, οι οποίες συνιστούν κομβικές θεσμικές πολιτικές επιλογές της Πολιτείας που αποσκοπούν στον εκσυγχρονισμό, τον εξορθολογισμό των διοικητικών διαδικασιών, την αύξηση της αποτελεσματικότητας και την ενίσχυση της διαφάνειας στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων. Τέτοια είναι, ιδίως, η υποχρέωση ανάρτησης έστω και εκ των υστέρων των ανωτέρω συμβάσεων στο ΚΗΜΔΗΣ, προκειμένου να εξαχθούν στατιστικά στοιχεία για την επίπτωση της επιδημιολογική κρίσης του κορωνοϊού COVID-19 στις δημόσιες συμβάσεις.

Αθήνα, 23 Μαρτίου 2020

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο Πρόεδρος

Γεώργιος Καταπόδης